

δὲ ἡμᾶς αὐτοὺς, νομίζοντας ὅτι ὁ θάνατος θὰ φανῆ ἡμῖν καὶ ἐκ τοῦ πλησίον τοιοῦτος, ὁποῖος ἐκρίθη παρ' ἡμῶν μακρόθεν· τὰ δὲ ἡμέτερα αἰσθήματα τὰ φύσει δειλᾶ, κακῶς ἐκλαμβάνομεν ὡς ἀρκούντως ἰσχύοντα, ὅπως μείνωσιν ἀκράδαντα ἐν ὕψει τῆς δεινοτέρας τῶν δοκιμασιῶν.

Κακῶς δ' ἐπίσης γινώσκομεν τῆς φιλαυτίας ἡμῶν τὰ ἀποτελέσματα, παραδεχόμενοι ὅτι δύναται αὕτη νὰ ὑποβοηθήσῃ ἡμᾶς πρὸς καταφρόνησιν τῆς δυνάμεως, ἥτις ἀναγκαίως θὰ καταστρέψῃ τὴν ὑπαρξίν ἡμῶν ἅπασαν. Ὁ δὲ λογισμὸς, ὃ ἐν παντὶ πολλὰς παρέχων ἡμῖν καταφυγὰς, εἶναι καθ' ὑπερβολὴν ἀσθενὴς κατὰ τὴν τοῦ θανάτου συνάντησιν, καὶ δὲν δύναται νὰ πείσῃ ἡμᾶς πρὸς παραδοχὴν τῶν περὶ τοῦ τέλους ἡμῶν εἰκασιῶν. Αὐτὸς δὲ ἀπ' ἐναντίας ὁ λογισμὸς προδίδει ἡμᾶς συνήθως, καὶ ἀντὶ νὰ ἐμποιήσῃ ἡμῖν τὴν καταφρόνησιν τοῦ θανάτου, χρησιμεύει ὅπως ἀποκαλύψῃ ἡμῖν τὸ τρομερὸν αὐτοῦ καὶ τὸ φρικτὸν. Ἐν δὲ μόνον δύναται ὁ λογισμὸς νὰ κατορθώσῃ. Δύναται δηλαδὴ νὰ συμβουλευσῇ ἡμᾶς νὰ ἀποσπάσωμεν τὰ βλέμματα ἡμῶν ἀπὸ τῆς εἰκόνος τοῦ θανάτου, στρέφοντες αὐτὰ πρὸς ἄλλα ἀντικείμενα. Ὁ Κάτων, λόγου χάριν, καὶ ὁ Βροῦτος προσήλωσαν τὸν νοῦν αὐτῶν εἰς ἀντικείμενα θαυμαστά. Πρὸ τινος δὲ ὑπέρτης τις ἤρκεσθη νὰ χορεύσῃ ἐπὶ τοῦ ἰκρίωματος, ἐφ' οὗ ἔμελλε νὰ στρεβλωθῇ, βασανιζόμενος. Τουτέστιν, ἐκ διαφόρων ὁρμώμεθα αἰτιῶν, τὸ ἀποτέλεσμα ὅμως εἶναι τὸ αὐτό. Ἀληθεύει δὲ, ὅτι ὁσηδήποτε καὶ ἂν ἦναι ἡ μεταξὺ τῶν μεγάλων ἀνδρῶν καὶ τῶν κοινῶν ἀνθρώπων διαφορά, μυριάκις καὶ οὗτοι καὶ ἐκεῖνοι ἐδέχθησαν τὸν θάνατον μετὰ τῆς αὐτῆς ἀταραξίας. Ἄλλ' ἡ πρὸς τὸν θάνατον καταφρόνησις τῶν μεγάλων ἀνδρῶν πηγὴν ἔχει τὸν ἔρωτα τῆς δόξης, ὅστις ἀποκρύπτει αὐτοῖς τὸν θάνατον. Οἱ δὲ κοινοὶ ἄνθρωποι καταφρονοῦσιν αὐτὸν, διότι τῶν φώτων αὐτῶν ἡ σμικρότης ἐμποδίζει αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ νὰ λάβωσιν ἀκριβῆ γνῶσιν τοῦ μεγέθους τῆς συμφορᾶς αὐτῶν, ἀφίνει δὲ αὐτοὺς ἐλευθέρους νὰ στρέψωσι πρὸς ἄλλα πράγματα τὰς σκέψεις αὐτῶν.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

— Καλὲ, ξεύρατε καὶ δὲν εἶνε εὐμορφον πρᾶγμα ἀπὸ μέρους σας νὰ περάσῃ τόσος καιρὸς καὶ νὰ μὴ μοῦ γράψῃτε δύο λέξεις, φίλη μου! Ἐλεγεν ἀκκιζομένη ἡ κυρία Α. . . πρὸς τὴν κυρίαν Β. . .

— Μὲ συγχωρεῖτε, κυρία μου, διότι σὲς ἐγροψα. Ἐξεπλάγην μάλιστα πολὺ, μὴ λαμβάνουσα ἀπάντησίν σας.

— Ἀλήθεια, ἡ κυρία ἔχει δίκαιον, ἀνεφώνησε τότε ἡ μικρὰ Μαρία. Δὲν τὸ ἐνθυμῆσαι, μαμά; Εἶπες μάλιστα ὅτι ἡ ἐπιστολὴ δὲν ἤξιζε τὴν δακάρην ποῦ ἔδωκες εἰς τὸν γραμματοκομιστήν!

* * *

* Ἐν τινι Γυμνασίῳ :

Καθηγητής.— Ἀγαπᾶτε νὰ μοῦ εἴπητε ποία εἶνε ἡ κυριώτερα ἰδιότης τῆς θερμότητος;

Μαθητής.— Ἡ διαστολὴ τῶν σωμάτων.

Καθηγητής.— Φέρετε ἐν παράδειγμα.

Μαθητής.— Ἡ αὐξήσις τῶν ἡμερῶν κατὰ τὴν ὥραν τοῦ θέρους.

ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ

* Ὅτι πρέπει νὰ γνωρίζῃ τις κάλλιστα ἐκεῖνον, πρὸν δὲν ὀμιλεῖ, καὶ μάλιστα ὅταν εἶνε προσκεκλημένος εἰς ἐσπερονὴν συναναστροφὴν, ἀποδεικνύει μάλιστα τὸ ἐξῆς γεγονός.

* Ἐν τινι οἰκίᾳ ἐδίδετο μεγάλη συναναστροφή. Ὁ κόσμος ἦτον ἐν ἀρχῇ ζωηρός· οὐχ ἦττον ὅμως ἡ εὐθυμία ἐπὶ τέλους ἤρχιζε νὰ ἀπομαραινέται μετ' ὅλην τὴν προσπάθειαν, ὅσην κατέβαλλεν ἡ οἰκοδέσποινα, ὅπως τὴν ζωογονήσῃ. Εἷς τῶν προσκεκλημένων ἰδίως ἐνόμιζεν ὅτι εὐρίσκεται ὄχι εἰς διασκέδασιν, ἀλλ' εἰς ἀγγαρσίαν, ἔχασματὸ δὲ τόνον, ὥστε ἦτο κίνδυνος νὰ ἐξαρθρωθῶσιν αἱ σιαγόνες του. Οὗτος παρατηρήσας αἴφνης κύριόν τινα, στηριζόμενον ναυελῶς ἐπὶ τῆς ἐστῆς, καὶ θεωροῦντα εὐθύμως τὴν συναναστροφὴν, ἐκλαμβάνει αὐτὸν ὡς ἓνα τῶν κεκλημένων, ἔρχεται πρὸς αὐτὸν, καὶ,

— Δὲν νομίζετε, τὸν λέγει, ὅτι οἱ οἰκοδεσπότηαι ἐδῶ δὲν γνωρίζουν καθόλου πῶς νὰ δέχωνται; Ἦτο χιλιάκις προτιμότερον νὰ μὴ ἐνοχλήσωσι τοὺς ἀνθρώπους παρὰ νὰ τοὺς προσκαλέσωσιν εἰς τοιαύτην πληξίν. Τὸ κατ' ἐμὲ, ἀναχωρῶ. Ἐρχεσθε καὶ σεῖς;

— Μὲ συγχωρεῖτε, ἀπεκρίθη ὁ ἄλλος, διότι δὲν δύναμαι νὰ λείψω.

— Διατί;

— Διὰ λόγον φυσικώτατον, κύριε. Εἶμαι ὁ οἰκοδεσπότης.

!!!!!

IGNAS.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

* * Αἱ παρεκτροπαὶ τῆς νεότητός μας εἶνε συναλλαγματοεικελῆ ἐκδιδόμεναι εἰς λογαριασμὸν τοῦ γῆρατός μας, καὶ πληρωτέαι ἐντόκως μετὰ τριάκοντα ἔτη.

* * Εἶνε πάντοτε χρήσιμον νὰ λαμβάνῃ τις μᾶθημα, ἔστω καὶ παρ' ἐχθροῦ· ἀλλ' εἶνε πολλὰκις ἐπικίνδυνον νὰ δίδῃ τις μᾶθημα, ἔστω καὶ εἰς φίλον.

ΜΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΗ ΚΑΘ' ΕΒΔΟΜΑΔΑ

Πρὶν παρατεθῶσιν εἰς τὴν τράπεζαν τὰ βραστά αὐγά, δύναται τις κάλλιστα νὰ βεδιωθῇ ἐὰν εἶνε καλὰ ὡς ἐξῆς: Τὰ νωπὰ, ἀφ' οὗ βράσουν, φυλάττουν ἴσον τὸ βάρος ὅσον εἶχαν καὶ πρὶν βράσουν. Τὰ ἔωλα ἐξ ἐναντίας ἀποβάλλουσιν ἕως 2 0/10 ἐκ τοῦ βάρους των. Ἀρκεῖ λοιπὸν νὰ τὰ ζυγίσῃς πρὶν καὶ ἀφ' οὗ τὰ βράσῃς.

»ἐπὶ τῆς ἀγχόνης. Μίαν ἡμέραν θά σᾶς φέρη τι-
 »μὴν τοῦτο. Θά σέ κατασπαράξῃ ἡ λύπη, τὸ
 »γνωρίζω. Ἀλλὰ δάμασε τὴν καρδίαν σου, ὡ ἀ-
 »γαπητή μου, καὶ φρόντισε τὴν ζωὴν σου χάριν
 »τῶν τέκνων μας, καὶ λέγε εἰς αὐτὰ ὅτι ἡ ψυ-
 »χά μου μένει πάντοτε πλησίον καὶ τῶν τριῶν
 »σας, ὅτι σᾶς βλέπω, ὅτι σᾶς αἰσθάνομαι, ὅτι
 »σᾶς ἀγαπῶ νεκρὸς καθὼς σᾶς ἠγάπων ζῶν, κα-
 »θὼς σᾶς ἀγαπῶ κατὰ τὴν φρικτὴν ταύτην ὥ-
 »ραν... Ὡ! εἶναι αὕτη ἡ εὐτυχία τὴν ὁποίαν
 »σὲ ὑπεσχόμην κατὰ τὰς πρώτας τοῦ ἔρωτός μας
 »ἡμέρας, ὅτε νεοὶ καὶ οἱ δύο, — σὺ δεκαπέντε ἐ-
 »τῶν κόρη ὠραία καὶ ἀθήα, ἐγὼ εἴκοσι ἐτῶν
 »καὶ ἐνός, πλήρης ἀγάπης καὶ ἐλπίδων, — προσι-
 »ωνιζόμεθα καὶ οἱ δύο βίον ἔρωτος, ὅτε ὁ κό-
 »σμος ἦτο τόσο ὠραῖος καὶ προσευεϊδία ὅλος,
 »ὅτε ζωὴ μας ἦτο ὁ ἔρωσ μας; Εἰς τί ἐπταίσκα-
 »μεν διὰ τὰ ὑποφέρωμεν τόσα, καὶ τόσο γρήγο-
 »ρα; Ἀλλὰ πᾶς γογγυσμὸς ἤθελεν εἶσθαι βλα-
 »σφημικά κατὰ Θεοῦ, διότι ἤθελε μᾶς φέρει εἰς τὴν
 »ἄρνησιν τῆς ἀρετῆς, ὑπὲρ τῆς ὁποίας ἀποθνή-
 »σκω. Ἄ, φιλιότη μου, ἡ πείρα εἶναι θλίψις, ἡ
 »ἀληθὴς ἀρετὴ πικρία μόνον γενεᾶ. Ἄλλ' εἶναι
 »δύως ὠραῖα καὶ αἱ θλίψεις καὶ αἱ πικρία αὐ-
 »ται. Οἱ ἐχθροὶ μου δὲν αἰσθάνονται τὴν ὠραϊό-
 »τητα καὶ τὸ ὕψος τῶν θλίψεων τούτων. Ἐκεῖ-
 »νοι εἰς τὴν θέσιν μου θά ἔτρεμον. Ἐγὼ εἶμαι ἡ-
 »συχος, διότι πιστεύω εἰς τὸν Θεόν καὶ εἰς τὴν
 »ἀρετήν. Ἐγὼ δὲν τρέμω. Ἄς τρέμῃ ὅστις με
 »καταδικάζει, διότι ἀμαρτάνει πρὸς τὸν Θεόν...»

Ἀπὸ τῆς εἰρηκτῆς, κατόπιν, ἔγραψε λεπτομε-
 ρῶς τὰ τῆς τριημέρου δικιμονῆς του ἐντὸς τοῦ
 παρεκκλησίου ἡ ἀρήγησις του ἀνακαλεῖ τὸν Κρί-
 τωνα καὶ τὸν Φαίδωνα τοῦ Πλάτωνος.

Ἐνθ' δ' ἐν ἡρεμῇ ψυχῆς, — σκεπτόμενος περὶ
 τῆς σύζυγος καὶ τῶν τέκνων, ἀλλὰ προθύμως
 προσφέρων τὴν ζωὴν ὡς θυσίαν εἰς τὴν πατρίδα
 καὶ τὴν ἐλευθερίαν, — ἐμέτρα ὁ Σεπτεμβρίνης τὰς
 ὥρας, περιμένων τοῦ δημίου τὴν ἐμφάνισιν, ἡ δυσ-
 τυχῆς σύζυγός του ἐσύρετο ἀπὸ Νεαπόλεως εἰς
 Καζέρτην, ὅπως ζητήσῃ παρὰ τοῦ βασιλέως χά-
 ριν καὶ ἔλεος. Ἐγράψε καὶ αὕτη τῶν τριῶν ἐ-
 κείνων ἡμερῶν τὰς ἀναμνήσεις, διστάζει δέ τις
 ἀναγνώσκων τίνα νὰ λυπηθῇ πλειότερον; Τὸν
 κατάδικον ἐντὸς τοῦ παρεκκλησίου; ἢ τὴν μέλ-
 λουσαν χάριν του, ἀποθουμένην ὑπὸ τῶν σω-
 ματοφυλάκων τοῦ βασιλέως, προστρέγουσαν εἰς
 τὸν εὐσπλαγχνον ἀρχιεπίσκοπον τῆς Καπούης
 καὶ ἐπιστρέφουσαν ἐν βίᾳ εἰς Νεάπολιν ὅπως μὴ
 ὁ σύζυγος θανατωθῇ ἐν ἀπουσίᾳ τῆς;

Ἐπὶ τέλος ἡ χάρις ἤλθεν. Ἀντὶ θανάτου δε-
 σμᾶ ἰσθῆα.

Τὴν 4ην Φεβρουαρίου 1851 οἱ κατάδικοι, ἀλυ-
 σθδετο ἀνὰ ζεύγη, ἐπεβιάζοντο ἐπὶ ἀτμοπλοίου
 πολεμικοῦ καὶ μετὰ δύο ἡμέρας ἐκλείετο ὁ
 Σεπτεμβρίνης ἐντὸς τῆς ἐπὶ τῆς ἐρημονήσου τοῦ
 Ἁγίου Στεφάνου εἰρηκτῆς.

Ἡ μικρὰ νῆσος, ἢ, μᾶλλον εἰπεῖν, ὁ βράχος
 τοῦ Ἁγίου Στεφάνου κείται εἰς ἀπόστασιν τριά-
 κοντα περίπου μιλίων ἀπὸ τῆς Γαέτης. «Αἱ πε-
 »ρὶκυκλοῦσαι αὐτὴν ὑφαλοὶ ἀποκαθιστῶσι λίαν
 »δυσπρόσιτα τὰ παράλια τῆς, ὁ δὲ πορθμὸς,
 »ὅστις τὴν χωρίζει ἀπὸ τῆς εἰς ἀπόστασιν ἐνός
 »μιλίου παρακειμένης νήσου Βεντοστένης, εἶναι
 »πάντοτε τεταραγμένος καὶ θορυβώδης. Ἐκτι-
 »θευμένη εἰς πάντας τοὺς ἀνέμους διέρχεται καθ'
 »ἐκάστην τὰς θερμοκρασίας ἀπάσας ἐκάστης τοῦ
 »ἔτους ὥρας... Ἡ νῆσος ἕως πρὸ ἐτῶν τινων
 »ἦτο χέρσος ὅλη καὶ ἀγρία. Ἡδὴ καλλιεργεῖ-
 »ται, ἐκτὸς ζώνης παραλίου περίξ, ὅπου μεταξὺ
 »θάμνων βόσκουσιν αἴγες ἐπὶ τῶν βράχων, ὑπὸ
 »τοὺς ὁποίους θραύονται τὰ κύματα ἀφρίζοντα».

Καὶ ἐξακολουθεῖ ὁ Σεπτεμβρίνης περιγράφων
 λεπτομερῶς τὴν τε οἰκοδομὴν τῆς εἰρηκτῆς καὶ
 τὸν βίον τῶν ἐν αὐτῇ καταδικῶν. Ἡ ὅλη ἔκθε-
 σίς του εἶναι μελέτη σπουδαία, ἀξία τῆς προσο-
 χῆς τῶν ἀσχολουμένων εἰς τὸ μέγα τῶν φυλα-
 κῶν ζήτημα. Ὁ γενναῖος κατάδικος γράφει ὡς
 φιλόσοφος παρατηρητῆς λησιμονῶν δὲ τὰ ἔθια
 παθήματα μεριμνᾷ περὶ τῆς πασχούσης ἢ ἐξη-
 χρωμένης ἀνθρωπότητος. Ἡ φρίκη τὴν ὁποίαν
 κατ' ἀρχὰς τῷ ἐπροξένει ἡ συμβίωσις μετὰ τῶν
 ἐν Ἁγίῳ Στεφάνῳ κακούργων, τρέπεται βαθμη-
 δὸν εἰς οἶκτον, καὶ σκέπτεται καὶ ἐργάζεται περὶ
 τῆς ἠθικῆς βελτιώσεώς των.

Τὰ στενά καὶ σκοτεινὰ δωμάτια ἐντὸς τῶν
 ὁποίων ἐνδιαιτῶντο ἐν τῷ μέσῳ πάσης ὑπαρτή-
 τος ἀνά ἐνέα καὶ δέκα φυλακισμένοι, ἡ στοά
 ἐντὸς τῆς ὁποίας καὶ μόνης ἠδύναντο οὗτοι νὰ
 περιπατῶσι καθ' ὥρας ὠρισμένας, τὰ ἦθη καὶ ἔ-
 θιμα τῶν κακούργων, οἱ ἀπάνθρωποι συχνάκις
 τρόποι τοῦ ἐπιστάτου καὶ τῶν φυλάκων, τὰ
 πάντα ζωηρῶς ἐξελίσσονται πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν
 τοῦ ἀναγνώστου.

«Ὅτε κατὰ πρῶτον εἰσῆλθον εἰς τὸ δωμά-
 »τιον ὅπου με ἐτοποθέτησαν, ἠθέλησα νὰ γνωρί-
 »σω τοὺς συγκατοίκους μου. Ἐκαστος αὐτῶν
 »μοὶ διηγήθη τὴν ζωὴν καὶ τὰ ἐγκλήματά του.
 »Ἐν πρώτοις γέρον Καλαβρὸς ἔχων ἐβδομήκον-
 »τι καὶ πέντε ἐτῶν ἡλικίαν καὶ διαπράξας τρι-
 »άκοντα καὶ πέντε φόνους. Τὸν πρῶτον φόνον,
 »λέγει, ἔφερον ἔξαψις νεκρική, τοὺς μετέπειτα ἡ
 »ἀνάγκη Τώρα ὀφείλει νὰ πληρώσῃ δι' ὅσα ἔπραξε
 »καὶ νὰ μὴ ἀγανακτῇ. Ἀπόλεσε σύζυγον, τέκνα,
 »συγγενεῖς καὶ περιμένει ἡσυχῶς τὸν θάνατον».

Ὁ δεύτερος ἀπὸ στρατιώτου λειποτάκτου γε-
 νόμενος ληστῆς καὶ φονεὺς συνελήφθη ἐπὶ τέλος,
 ἔφερε δὲ κρεμάμενον καὶ ἄχρηστον τὸν βραχίονα,
 τὸν ὁποῖον οἱ προδῶσαντες αὐτὸν ἐταῖροι συν-
 τριψαν κατὰ τὴν συμπλοκὴν ἥτις προηγήθη τῆς
 συλλήψεώς του ὁ τρίτος, ὁ τέταρτος, δολοφόνος,
 δολοφόνος ὁ πέμπτος. Πάντες ἐγκληματῆται βᾶ-
 ναυσοὶ καὶ ἀπεσκληρυμένοι. Καὶ ἐν μέσῳ αὐτῶν
 ὁ Σεπτεμβρίνης καὶ οἱ ὅμοιοί του.

» ἤμην καλῆς ζύμης ἄνθρωπος. Τώρα εἶμαι ἐκ ζύμης καθαρίδων. Ἄνευ λόγου ὀργίζομαι, παραφέρομαι. Ἐγείνα δ' ἄκληρος πρὸς τοὺς ἄλλους, ἀνυπόφορος εἰς ἐμὲ αὐτόν! »

Ἄλλὰ δὲν διαρκοῦν αἱ τοιαῦται κρίσεις τῆς ἀλγοῦσης ψυχῆς του. Ἡ ζύμη εἶναι πάντοτε καλὴ, ἡ ψυχὴ εὐγενής, ἡ καρδία πλήρης ἀγάπης, αἱ δὲ γλυκεῖαι τοῦ πρώτου καὶ μόνου καὶ διαρκοῦς ἔρωτος του ἐνθυμήσεις καταπραῦνουσι τῶν βλαβειῶν πληγῶν του τοὺς πόνους.

« Ἡξέυρεις τί μοι ἔρχεται πάντοτε εἰς τὸν νοῦν; » Τὸ πρῶτον βλέμμα σου ὅτε σὲ εἶδον κατὰ πρῶτον καὶ σὲ ἠγάπησα, ἡ πρώτη λέξις σου τὴν ὀποῖαν ἤκουσα. Ἦτο ὁ Ἀπρίλιος τοῦ 1834. Ἦμην εἴκοσιν ἐτῶν καὶ ἐνὸς τότε, σὺ δεκαεξί. Ὅποιοι ἔρωτες! Ὅποια μέθη! Πόσον ὁ κόσμος ἦτο ὠραῖος καὶ γαληνιαῖος ὁ οὐρανός! Πῶς ἀντήγει ἡ φωνή σου! Πῶς ἔλαμπον οἱ ὀφθαλμοί σου! Ὅποσον κάλλος θεῖον ἀπεικονίζετο εἰς τὴν ὑπαρξίν σου!—Τὰ ἐνθυμοῦμαι, καὶ πάλλει εἰσέτι καὶ πρέμει ἡ καρδία μου.—Ναί, εἶσαι πάντοτε ἡ ἰδία, οἱ ὀφθαλμοί σου ἔχουν τὸ ἴδιον φῶς, ἡ φωνή σου τὴν ἰδίαν μελωδίαν. Σὲ ἀγαπῶ μὲ τὴν αὐτὴν ζέσιν, μολονότι τόσα ἔτη διήλθον καὶ τόσαι συμφοραί.—Ἐνθυμείσαι τὸ φίλημα ἐκείνου; τὸ πρῶτον φίλημά μου τὴν ἐσπέραν ἐκείνην; ὦ! διατί εἶπες ὅτι μὲ ἀγαπᾷς; Πτωχὴ νέξ, ἄγγελος ὠραιότητος καὶ ἀθωότητος, δὲν ἠξέυρεις πόσα δάκρυα καὶ πόσην δόνην θὰ ἔχῃς ἄριον τοῦ δυστυχοῦς νέου, εἰς τὸν ὁποῖον διόδεις τὴν ἀγάπην σου. Μὴ τὸν ἀγαπᾷς. . . Ὅχι, ὄχι, ἀγάπα με, ἄγγελε παρηγορίας, διότι ὁ Θεὸς σ' ἔπλασε διὰ ν' ἀγαπήσῃς καὶ νὰ παρηγορήσῃς μίαν συμφορὰν! »

Κατὰ τὸ ἔτος 1855 οἱ ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ ἐν Γερμανίᾳ φίλοι τῶν καταδικῶν συνέλαβον τὴν ἀποφασίαν νὰ τοὺς ἐλευθερώσωσι. Τὰ πάντα προητοιμάσθησαν πρὸς ἀπόδρασίν των διὰ νυκτὸς ἀπὸ τῆς εἰρκτῆς. Ὀλίγας περὶ τοῦ σχεδίου τούτου εἰδήσεις ἔχομεν παρὰ τοῦ Σεπτεμβρίνου αὐτοῦ, ἀλλ' ἐξ ἐπιστολῆς τοῦ Panizzi μανθάνομεν τὰς λεπτομερείας ἀπάσας. Ἀτιμόπλοιον Ἀγγλικὸν ἐναυλώθη, ὁ Γαριβάλδης ὑπεσχέθη ν' ἀναλάβῃ τὴν διοίκησιν του καὶ νὰ προσεγγίσῃ εἰς Ἄγιον Στέφανον κατ' ἀτέληνον καὶ σκοτεινὴν νύκτα τοῦ Ὀκτωβρίου. Τὰ σημεῖα, τὸ σύνθημα, ἡ ὥρα, ὁ τόπος, τὰ πάντα ἦσαν συμπεφωνημένα, καὶ ἐπερίμενον οἱ δεσμῶται ἐπὶ τοῦ βράχου των τὴν ἐμφάνισιν τοῦ λυτρωτοῦ των. Ἄλλὰ τὸ ἀτιμόπλοιον ἐναυάγησε! Τὰ πάντα ἐματαιώθησαν! Ὅποῖαι ἡμέραι ἐναγωνίου προσδοκίας, ὅποια ἀπελπίσια κατόπιν!

Εὐτυχῶς ἡ Κυβέρνησις δὲν ἔλαθε γινῶσιν τῶν περὶ ἀποδράσεως τεκταινομένων, αἱ δὲ διαπραγματεύσεις περὶ ἐκπατρισμοῦ εἰς Ἀμερικὴν ἤρχισαν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1856. Οἱ καταδικοὶ ἐπληροφωροῦντο τὰ περὶ τούτου καὶ εἰσῆλθον ἐκ νέου ἢ

ἐλπίς εἰς τὰ σιδηρόφρακτα παράθυρα τῆς εἰρκτῆς των. Ἄλλ' οἱ μῆνες παρήρχοντο καὶ τὰ ἔτη, αἱ δὲ θύραι τῆς φυλακῆς δὲν ἠνοίγοντο· ὁ βασιλεὺς μετενόησε, δὲν θέλει ν' ἀκούσῃ περὶ Ἀμερικῆς ἢ ἀποφυλακίσεως. Ἐὰν οἱ καταδικοὶ αὐτοὶ ζητήσωσι χάριν, φαίνεται διατεθειμένος πρὸς ἔλεος. Ἡ δυστυχὴς σύζυγος παρακινεῖ τὸν Σεπτεμβρίνον νὰ ζητήσῃ τὴν χάριν του, ἐργάζεται μάλιστα ἐξευμενίζομένη τοὺς ἐν ἰσχύι. Ἄλλ' ἐκεῖνος δὲν θέλει καὶ, πρῶτον ἤδη, ἐπιπλήττει τὴν προσφιλεῖ τῆς ζωῆς του σύντροφον.

« Δὲν ἔπραξες καλῶς, τῇ γράφει. Δι' αὐτὰ τὰ πράγματα δὲν δέχεται τις συμβουλὰς μήτε ὑπὲρ, μήτε κατὰ, ἀλλ' ἕκαστος πράττει ὅπως τὰ αἰσθητά, τὰ φρονήματα καὶ αἱ πεποιθήσεις του ὑπαγορεύουσι. . . Ἐὰν ἦτο δυνατὸν ἐπεθύμουν νὰ μὴ ζητηθῇ χάρις παρ' οὐδενὸς τῶν πολιτικῶν καταδικῶν. Οὐδένα ἐμποδίζω, οὐδένα παρακινῶ, ἀλλ' ἐντεῦθεν οὐδεὶς τὴν ἐξήγησεν, οὐδεὶς θὰ ζητήσῃ. . . Γνωρίζεις τί σημαίνει τοιαύτη αἴτησις; Τὴν ἀναγνώρισιν ὅτι πᾶσκι αἱ καταπίσεις, αἱ παρανομίαι, αἱ καταδρομαί, αἱ καταδικαί, πάντα ὅσα πρὸ τοσούτων ἐτῶν ἡ Κυβέρνησις διέπραξε καθ' ἡμῶν ἦσαν δίκαια τὰ πάντα, ὅτι ὅσα ὑπέστημεν ἦσαν ὀλίγα καὶ ὅτι τὰ ἀξίζομεν. Νομίζεις ὅτι θέλουν τὴν τοιαύτην ἐκ μέρους ἡμῶν αἴτησιν, διότι δῆθεν ἠλλαξέ γνώμην ἡ Κυβέρνησις καὶ θέλει τὸ καλὸν μας, καὶ λυπεῖται δι' ὅσα ἔπραξεν; Ἀπ' ἐναντίας. Τὸ θέλει ὅπως τὸ διακηρύξῃ κατόπιν καὶ μᾶς ἐξευτελίση, καὶ μᾶς πιδδοπατήσῃ, καὶ διὰ νὰ λέγῃ πρὸς τοὺς ξένους: Βλέπετε πόσοι προσῆλθον πρὸς ἐμὲ, καὶ παρεδέχθησαν τὰς πράξεις μου καὶ ἀνεγνώρισαν ὅτι εἶχον δίκαιον; Οἱ ἀδιάλλακτοι, οἱ φιλελεύθεροι εἶναι μόλις ἑκατόν. Καὶ χάριν μιᾶς ἑκατοστῆς θέλετε νὰ μεταβάλω διαγωγὴν;—Ἡ ζήτησις χάριτος δὲν εἶναι θυσία ἀτομικῆς ἀξιοπροσπεσίας, εἶναι ὕβρις καὶ ἄρνησις τῆς πολιτικῆς πίστεως, τὴν ὁποίαν πάντες, ἀπὸ τοῦ πρώτου μέχρι τοῦ τελευταίου, εἴμεθα ὑπόχρεοι νὰ τηρήσωμεν ἀγνήν καὶ ἀσπίλον. Εἶναι κοινὴ οὐχὶ ἀτομικὴ ἡ ὑπόθεσις. »

Ἐνῶ δὲ ὑπερηφάνως προκρίνει τὴν εἰρκτὴν παρὰ τὴν ἐξευτελίαν τῶν πολιτικῶν ἀρχῶν του, συναισθανόμενος ὅτι διὰ τῆς τοιαύτης θυσίας ὑπηρετεῖ τὴν ἐλευθερίαν, ἐνῶ βλέπει ἐκλείπουσαν τὴν ἐλπίδα τῆς ἀποφυλακίσεως, δὲν ἀνυπομονεῖ, δὲν βιάζεται, δὲν θέλει παρακαίρους ἐπαναστάσεις. Ἀπ' ἐναντίας καταδικάζει τὰ ἄσκοπα καὶ ἀπονενομημένα κινήματα, καὶ ἐλεεινολογεῖ τοὺς ἀνοήτους ὑπερμάχους τῆς ἐλευθερίας τοὺς διακινδυνεύοντας τὸ μέλλον διὰ τῆς ἀνυπομονησίας των. Λησμονῶν τὰ ἴδια δεινὰ, μόνον περὶ πατρίδος σκέπτεται.

Κατὰ τὸ ἔτος 1857 κίνημά τι τοιοῦτον ἀπέληξεν, ὡς εἶδος, εἰς τὴν σφαγὴν καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν γενναίων τινῶν νέων. Δὲν εὐρίσκει λόγους